

Науково-технічна революція: внесок українців. Сергій Корольов. Культура періоду десталінізації.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. У добу науково-технічної революції українські наукові центри зробили вагомий внесок у кібернетику, ракетно-космічну техніку, зварювання, медицину й матеріалознавство. Науковий розвиток був тісно пов'язаний із ВПК, а культурне пожвавлення «відлиги» сприяло формуванню покоління шістдесятників.

- назвати основні напрями НТР в Україні
- охарактеризувати внесок Віктора Глушкова, Сергія Корольова, Михайла Янгеля, Бориса Патона й Миколи Амосова
- пояснити зв'язок НТР і ВПК
- визначити суперечливість культурної політики доби «відлиги»

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
Обчислювальний центр	У 1957 р. створено Обчислювальний центр АН УРСР під керівництвом Віктора Глушкова; у 1962 р. він став Інститутом кібернетики.
Кібернетика	Створено цифрову машину «Київ» (1960), керуючу машину «Дніпро» (1961), «Промінь» (1962), «Мир» (1964).
Сергій Корольов	Виходець із Житомира, у 1956 р. став генеральним конструктором і очолив ракетну програму СРСР; під його керівництвом здійснено запуск першого штучного супутника та перший політ людини в космос.
Михайло Янгель	У 1954 р. в Дніпропетровську створено особливе конструкторське бюро на чолі з Янгелем, що розробляло балістичні ракети та ракети-носії.
Борис Патон	Розвивав технології електрозварювання.
Микола Амосов	Розвивав кардіохірургію.
Матеріалознавство	У 1961 р. в Україні отримали перші штучні алмази.
Освіта	У 1958 р. запровадили обов'язкову восьмирічну освіту; закон 1959 р. дозволив батькам відмовлятися від вивчення української мови.
Шістдесятники	Василь Симоненко, Ліна Костенко, Іван Драч, Євген Сверстюк, Іван Світличний, Алла Горська та інші прагнули оновити культуру й повернути національну проблематику.
Межі «відлиги»	У 1963 р. тиск на шістдесятників посилювався, а в 1958–1962 рр. тривала масштабна антицерковна кампанія.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
1954	Створення ракетного КБ у Дніпропетровську
1956	С. Корольов став генеральним конструктором
1957	Початок роботи Обчислювального центру АН УРСР
1958	Запровадження обов'язкової восьмирічної освіти
1959	Закон про школу; факультативність вивчення української мови
1961	Машина «Дніпро», штучні алмази, політ Ю. Гагаріна
1962	Створення Інституту кібернетики АН УРСР
1963	Посилення тиску на творчу інтелігенцію

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
НТР	науково-технічна революція — якісний стрибок у розвитку науки, техніки й виробництва
кібернетика	наука про керування та обробку інформації в складних системах
ВПК	військово-промисловий комплекс
шістдесятники	покоління молодшої творчої інтелігенції 1960-х, що прагнуло культурного оновлення
русифікація	звуження сфери української мови та розширення російської

4. Постаті та інституції

- Сергій Корольов
- Віктор Глушков
- Михайло Янгель
- Борис Патон
- Микола Амосов
- Василь Симоненко
- Ліна Костенко
- Алла Горська

5. Причина → подія → наслідок

Світова НТР і часткова лібералізація суспільства →

Розвиток наукових центрів і космічної техніки + культурне піднесення шістдесятників →

Вагомі науково-технічні й культурні здобутки за збереження мовно-ідеологічного контролю

Підсумок уроку

Українські вчені та інженери стали важливою частиною радянської НТР, особливо у стратегічних і військово-пов'язаних галузях. Водночас культурне пожвавлення породило покоління шістдесятників, але свобода залишалася обмеженою.